

N:o 34.

Ank. till Riksd. kansli den 1 mars 1898, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående ändring af 17 kap. 3 § rättegångsbalken i syfte att erhålla strängare straffbestämmelser för vittnen, som utan laga förfall från rätten uteblifva.

Lagutskottet har till behandling fått mottaga tvenne inom Andra Kammaren afgifna motioner, åsyftande införande af strängare straffbestämmelser gent emot vittnen, som utan laga förfall från rätten uteblifva.

I den ena af dessa motioner, n:o 75, anför herr *G. A. E. Kronlund*:

»Uti en vid förra riksdagen i Andra Kammaren afgifven motion hemstälde jag om ändring af 17 kap. 3 § rättegångsbalken, åsyftande strängare straffbestämmelser i fråga om vittnes utevaro från rätten.

Såsom motiv därför framhöll jag bland annat, hurusom, då ändamålet med den stadgade påföljden vore att tvinga vittnet till inställelse, det vore uppenbart, att denna påföljd med hänsyn till det obetydliga beloppet skulle förfela sin åsyftade verkan, hvilket äfven torde vara hvarje med vår rättskipning förtrogen persons erfarenhet. Vittnespligten vore ju ofta en tung pligt, och gifvet vore, att mången, instämd att vittna, låte egna angelägenheter och annan hänsyn än sin medborgerliga skyldighet gå framför den sistnämnda, synnerligast då ansvaret för försummelse i detta afseende vore så ringa.

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 7 Saml. 18 Häft. (N:is 34, 35.)

Såsom en bland orsakerna till den ofta öfverklagade långsamheten i rättskipningen finge man otvifvelaktigt särskildt beträffande underdomstolarne å landet räkna den här ofvan angifna bristen på effektivitet i vittneskallelsen. För rättskipningen inom städernas jurisdiktion med deras ofta återkommande domstolssammanträden torde olägenheten ej blifva så känbar. Ett vittnes uteblifvande från ett domstolssammanträde å landet vållade deremot ett onödigt uppskof af ända till ett år med handläggningen af ett mål.

I många fall kunde man i vittnens utevaro se ett uppenbart försök af ena parten att draga ut på tiden med målets afgörande. De ringa vitesböterna för vittnenas utevaro betalades ofta af den tredskande parten, som i deras utevaro såge ett förträffligt medel att vinna tid.

En ännu större rättskränkning än nu sagda blefve en följd af omordade förhållanden, när vittnesförhör påkallades i fråga om häktad person. Ett vittnes utevaro vållade vanligen tre veckors uppskof med ranssakningen, en menniska beröfvades derigenom sin frihet under tre veckors längre tid, än hvad rättsligen bort ske, staten finge vidkännas utgifter för fängstransport, för fångens bespisning, för nämndemän, för brottmålsdomare, der sådana, såsom t. ex. i flera norrländska län, förekomme och anlidades, och för allt detta drabbades uteblifna vittnen af kronor 1: 50 i böter.

I ofvan åberopade omständigheter synes mig ligga tillräckligt talande skäl för en ändring i nu gällande föreskrifter i denna fråga och införande af strängare straffbestämmelser för vittnes utevaro från rätten.

Ehuru min förstnämnda motion i detta syfte vid föregående riksdag, fastän tillstyrkt af lagtutskottet, delade samma öde, som drabbade hela förslaget till lag angående bevisning inför rätta, hyser jag dock den öfvertygelsen, att detta ej berott på att icke motionens syfte behjertades, utan derpå, att densamma i sin helhet influtit i nämnda lag och därför delade dess fall.

På grund deraf vågar jag, under åberopande af hvad jag här ofvan anført, hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ändring af 17 kap. 3 § rättegångsbalken i nu angifna syfte.»

Uti den andra af ofvanberörda motioner, n:o 165, har samme herr *Kronlund* jemte herr *A. Wiklund* för befordrande af en skyndsammare lösning af förevarande fråga såsom alternativ med förslaget uti motionen n:o 75 hemställt, att Riksdagen ville för sin del besluta följande ändrade lydelse af ofvan berörda lagrum:

»Vill någon sin talan med vittne fästa, tage det sjelf med sig eller låte det lagligen till rätten stämma. Beropar sig någon å flere vittnen i samma sak, de må genom en stämning inkallas, om det beqvämliga ske kan. Vittne må ock i högre rätt höras, ändock att det i den nedra ej nämndt varit. Är vittne, som blifvit lagligen kalladt, ej tillstädes, när målet företages till behandling, och visas ej laga förfall, dömes till böter från och med fem till och med etthundra kronor; och lägge rätten sedan viss dag och vite före; kommer vittnet ej ändå, lite rätten å landet Konungens befallningshafvande till eller den kronobetjent, som närmast är, att skaffa vittne in: i staden ege domaren sjelf magt härtill.»

Utskottet är ense med motionärerna om behovet af skärpta ansvarsbestämmelser för vittnes förfallolösa utevaro från rätten. Det nu stadgade ansvaret — i underrätt tre dalers böter, i hofrätt fem daler — är nemligen, såsom motionären påpekat, allt för ringa att kunna förmå tredskande vittne till inställelse och kan ej anses stå i rimligt förhållande till de olägenheter och kostnader, som i följd af vittnets utevaro kunna för parterna uppkomma.

Utskottet kan likvisst ej tillstyrka, att skärpning af berörda ansvarsbestämmelser ensamt för sig ävägbringas; utan bör densamma, enligt utskottets mening, vidtagas endast i samband med åtskilliga andra förändringar af gällande lagbestämmelser angående vittnesbevisnings förebringande, i syfte att förebygga allt för stora olägenheter af vittnespligtens fullgörande.

Uti det förslag till lag angående bevisning inför rätta, som af Kongl. Maj:t förelades sistlidet års Riksdag till antagande, funnos i 25 och 28 §§ åtskilliga bestämmelser i berörda hänseenden meddelade, hvilka synas utskottet förtjena att tagas under förnyadt öfvervägande i sammanhang med frågan om skärpt ansvar för vittnes utevaro. Mot desamma hafva ej heller, såvidt utskottet kunnat erfara, framstälts några betänkligheter, utan torde de kunna påräkna Riksdagens godkännande, derest de utan samband med frågan om den fria bevispröfningen föresloges till antagande.

Sålunda lærer intet vara att erinra emot bestämmelser derom att föreläggande, hvarigenom vittne, som uteblifvit, vid vite ålägges inställelse, skall vittnet delgifvas, samt att vittne, hvars hörande påkallas vid annan rätt än den underrätt, inom hvars domvärjo vittnet har sitt hemvist, skall vara berättigadt att under vissa förhållanden bekomma förskott å vittnes-

ersättningen. Likaså torde anses lämpligt, att vittne tillerkännes rätt att anföra besvär öfver beslut, hvarigenom vittnet ådömts att utgifva böter eller viten för underlåtenhet att iakttaga inställelse.

Äfven torde, i analogi med hvad angående ansvar för svarandes utblifvande finnes stadgadt, böra bestämmas, att böter, som ådömts vittne för utevaro, skola gå åter, derest vittnet visar, att laga förfall varit för handen, men att vittnet ej kunnat rätten det kungöra.

Under åberopande af det ofvan anförda får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motioner, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till skärpta ansvarsbestämmelser för vittnes utevaro från rätten.

Stockholm den 1 mars 1898.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herr *Husberg* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
